

Gloeophyllum abietinum

Granmussling

Storsvampar, Basidiesvampar

Klass: *Agaricomycetes*, **Ordning:** *Gloeophyllales*, **Familj:** *Gloeophyllaceae*, **Släkte:** *Gloeophyllum* (vedmusslingar), **Art:** *Gloeophyllum abietinum* - granmussling (Bull.:Fr.) P.Karst. **Synonymer:** *Agaricus abietinus* Bull.:Fr.

Kännetecken

En liten och tunn, korkartat seg, flerårig ticka som är vidväxt substratet. Hymeniet består av glest ställda, något vindlande lameller, ca 8–10 per cm. Fruktkroppen har dystert gråbrun–cigarrbrun–umbrabrun färg (aldrig med inslag av gulaktiga, roströda eller orangebruna färgtoner). Äldre delar kan svartna. Fruktkropparna växer främst ut i sidled på undersidan av substratet och bildar ca 2–10 cm långa, oftast bara 1–3 cm breda, långsträckta flagor som är några få mm tjocka (d.v.s. i hattköttet, med lamellerna inräknade blir svamparna ca 1 cm tjocka). På substratets lodräta sidor bildar svampen små utvikta vågiga hattar. Hattens ovansida är först mjukt sammetsluden, senar kal (inte borsthårig). Äldre fruktkroppar kan relativt lätt petas loss från underlaget. Tyvärr har granmusslingen mycket ofta sammanblandas med gamla exemplar av den mycket allmänna och vitt spridda vedmusslingen *Gloeophyllum sepiarium* (även felaktigt återgiven i många svampböcker!). Den senare arten är mycket mångformig, har vanligtvis tätare lameller (>12 per cm) och som färsk finns ofta inslag av gulaktiga–orangebruna–rödbruna färgtoner. Arterna kan även särskiljas på mikroskopiska karaktärer, t.ex. på cystidiernas väggtjocklek.

Utbredning och status

En sydlig, värmeälskande (termofil) art som har sin huvudsakliga utbredning i södra och mellersta Europa. Mycket sällsynt har den påträffats på nordliga utpostlokaler i Danmark, SÖ Norge, södra Sverige (främst i kustområdet) och i södra Finland. Sammanblandningen med vedmussling gör att alla rapporter av granmussling från Svealand och Norrland kritiskt bör revideras och granskas då de flesta rapporterna sannolikt är felaktiga. Även flera inlandsrapporter i södra Sverige är tveksamma och bör granskas. Säkra fynd har dock gjorts i södra Sverige (Öland, Blekinge, Skåne, Halland, Västergötland, Dalsland, Närke, Småland och Stockholmstrakten). Många svenska fynd är av gammalt datum och arten förefaller ha blivit ovanligare under senare tid p.g.a. bristande tillgång på lämpligt substrat.

Ekologi

Växer som nedbrytare (saprofyt, orsakar brunröta) på liggande torr och grånad gammal barrved (utan bark). Ofta uppträder den på bearbetad kulturved, t.ex. kvarliggande gamla stockar och stolpar i anslutning till ”skräpiga” handelsträdgårdar, fiskeläger och andra ruderatmarker. Arten påträffas gärna vid stränder på ilandflutna stockar. Märkligt nog förekommer den även på gamla telefonstolpar som varit röt- och giftbehandlade. I Syd- och Centraleuropa växer svampen även på ved av *Abies* och olika lövträd. Av allt att döma är arten starkt termofil (värmekrävande) och vill ha lokaler med mycket gynnsamt mikroklimat och stark instrålning. Det är oklart om den i vårt land även förekommer i mer naturliga skogsmiljöer.

Hot

Rensning av ved längs kuster och sjöstränder samt annan uppstädning av gamla bortglömda ”skräpiga” kulturmiljöer (runderatplatser) där det finns kvarliggande stolpar, bräddor och annan solbelyst grånad barrved.

Åtgärder

Undvik rensning och strandstädning av ilandflutna stockar och annan bearbetad barrved längs sjöar och kuster. En kritisk genomgång av allt svenskt herbariematerial bör ske för att fastlägga artens utbredning och biologi. En fråga som bör utredas är om arten i vårt land även kan förekomma i mer "naturliga" skogsmiljöer.

Övrigt

Utländska namn - NO: Granmusling, DK: Gran-korkhat, FI: Helтта-aidaskääpä

Litteratur

- Jaederfeldt, K. 2003. Tickboken. Sveriges Mykologisk Förening (BILD, s. 169)
- Niemelä, T. 2005. Polypores, lignicolous fungi. *Norrinia 13*: 1-320 (på finska med engelsk summary). (BILD).
- Ryvarden, L. 1976. The Polyporaceae of North Europe. Vol. 1. *Fungiflora*, Oslo (BILD, av mikrokaraktärer).
- Ryvarden, L. & Gilbertson, R.L. 1993. European Polypores, Part 1. *Fungiflora*, Oslo (BILD, av mikrokaraktärer).

Författare

Johan Nitare 2014